

**Briuselis, 2025 m. spalio 17 d.
(OR. en)**

14203/25

MAMA 247	COHOM 152
MED 77	JAI 1476
CFSP/PESC 1493	MIGR 383
COPS 509	COTER 173
WTO 93	TRANS 477
ENV 1051	EMPL 445
ENER 537	DIGIT 202
ECOFIN 1367	EDUC 390
DEVGEN 182	POLMAR 62

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. spalio 17 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	JOIN(2025) 26 final
Dalykas:	BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Viduržemio jūros regiono paktas „Viena jūra, vienas paktas, viena ateitis“

Delegacijoms pridedamas dokumentas JOIN(2025) 26 final.

Pridedama: JOIN(2025) 26 final

EUROPOS
KOMISIJA

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2025 10 16
JOIN(2025) 26 final

**BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Viduržemio jūros regiono paktas
„Viena jūra, vienas paktas, viena ateitis“**

1. ĮVADAS

Europos Sąjunga (ES) ir partneriai pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse¹ kartu veikia bendroje galimybių, iššūkių ir atsakomybės sričių erdvėje: tai **mūsų bendra Viduržemio jūros regiono erdvė**. Bendradarbiaujame siekdami stabilaus ir klestinčio Viduržemio jūros regiono.

Nuo **Barselonos proceso**² įsteigimo 1995 m. bendros taikos ir gerovės erdvės kūrimas Viduržemio jūros regione yra vienas iš strateginių Europos Sąjungos tikslų. Remiantis esamomis institucijomis ir bendradarbiavimo formomis, **2021 m. Naujoji Viduržemio jūros regiono darbotvarkė ir jos Ekonomikos ir investicijų planas** (EIP)³ suteikė dar vieną postūmį, – buvo sutelktas bendras ES finansavimas pietinėms kaimyninėms šalims pagal EIP, sudarantis maždaug 6 mlrd. EUR, taip pritraukiant apie 27 mlrd. EUR investicijų į kelis konkrečius pavyzdinius projektus.

Tai, kad buvo paskirtas pirmasis istorijoje **už Viduržemio jūros regioną atsakingas Europos Komisijos narys**, glaudžiai bendradarbiaujantis su **Europos Sąjungos vyriausiuoju įgaliotiniu užsienio reikalams ir saugumo politikai**, išryškina ES užmojį dėti daugiau pastangų ir laikytis tikslingesnio požiūrio į Viduržemio jūros regioną.

Ši strateginį užmojį atspindi **Viduržemio jūros regiono paktas (toliau – Paktas)**. Norime stiprinti šiuos santykius ir pasiekti **gilesnę integraciją bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje**. Pakto tikslas – pakeisti paradigmą, nes tai būtina siekiant išnaudoti visą mūsų partnerystės potencialą ir bendradarbiauti remiantis bendro veikimo, bendros kūrybos ir bendros atsakomybės principais.

Viduržemio jūros regionas yra trijų žemynų – Europos, Afrikos ir Azijos – kryžkelėje ir yra gyvybiškai svarbus šių įvairių regionų ekonominės partnerystės, kultūrinių mainų ir dialogo tiltas. Dabartinėmis pasaulinėmis ir regioninėmis geopolitinėmis aplinkybėmis reikia glaudesnių politinių santykių ir tvirtesnės partnerystės. Visų pirma dėl karo Gazose padarinių Artimuosiuose Rytuose ir už jų ribų didėja nesaugumas ir nestabilumas. Neseniai pasiektas susitarimas dėl Gazos konflikto užbaigimo yra istorinis įvykis ir suteikia galimybę Izraeliui, Palestinei ir platesniam regionui rasti patikimą politinį kelią siekiant ilgalaikės taikos ir saugumo, remiantis dviejų valstybių sambūviu pagrįstu sprendimu. Nors neatidėliotinas ES prioritetas – užtikrinti, kad Gazą pasiektų pakankamai humanitarinės pagalbos, ES taip pat prisidės prie paramos Palestinos Administracijos valdymui bei reformai ir finansavimo Gazos atstatymui, be kita ko, sušaukdama Palestinos paramos teikėjų grupę, ir stiprins savo ES BSGP misijų dalyvavimą.

Pastarojo meto konfliktai ir neramumai, be kita ko, Irane, Jemene, Libane ir Sirijoje, dar labiau padidino įtampą, o tai turėjo poveikį jūrų saugumui ir tarptautinei prekybai. Viduržemio jūros regionas taip pat susiduria su nesaugumo ir nestabilumo Afrikoje, ypač kaimyniniame Sahelio regione, kuris yra strategiškai svarbus Šiaurės Afrikos šalims, šalutinio poveikio grėsme.

¹ Pietinės Viduržemio jūros regiono šalys – tai 10 pietinių kaimyninių šalių partnerių: Alžyras, Egiptas, Izraelis, Jordanija, Libanas, Libija, Marokas, Palestina*, Sirija ir Tunisas.

* Šis pavadinimas neturi būti aiškinamas kaip Palestinos Valstybės pripažinimas ir jis nekeičia valstybių narių skirtingų pozicijų dėl šio klausimo.

² Barselonos deklaracija bei Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių partnerystė | EUR-Lex.

³ JOIN(2021) 2.

Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą taip pat daro poveikį regionui, visų pirma apsirūpinimo maistu saugumui.

Paktas suteikia **galimybę pertvarkyti mūsų esminius santykius ir pabrėžti mūsų įsipareigojimą siekti taikos, saugumo ir daugiašalėmis taisyklėmis grindžiamos tarptautinės tvarkos**, duodant **aiškų politinį signalą apie partnerystę pasaulinėje arenoje**.

Paktu bus sukurta **praktinė bendradarbiavimo sistema**, pagal kurią tvirti politiniai įsipareigojimai bus derinami su principu „iš apačios į viršų“, įgyvendinant bendras iniciatyvas abiem pusėms svarbiose prioritetinėse politikos srityse. Šios iniciatyvos gali duoti apčiuopiamų rezultatų visų amžiaus grupių žmonėms, visų pirma jaunimui, moterims, taip pat smulkiojo verslo subjektams ir verslininkams. Paktu bus skatinamas regionų ir vietos lygmens bendradarbiavimas bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje. Visuomeniniai ir ekonominiai pokyčiai regione suteikia daug galimybių plėtoti gyventojams potencialiai naudingą bendradarbiavimą. Be to, bendras klimato, aplinkos ir saugumo problemų sprendimas gali padėti formuoti ir toliau stiprinti regiono atsparumą, kartu perorientuojant mūsų partnerystę į ateities pramonės sritis. Paktas suteikia galimybę nukreipti pastangas į sritis, kurios gali turėti **ilgalaikį ir transformacinį poveikį** platesniam regionui ir visam pasauliui.

Paktas yra **išsamių konsultacijų** su 10 pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių, ES valstybių narių, Europos Parlamento, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, Regionų komiteto, ES nepriklausančių kaimyninių šalių, JT agentūrų ir kitų tarptautinių organizacijų **proceso** rezultatas. **Viduržemio jūros sąjunga** (VJS) yra išskirtinė tarpvyriausybė organizacija, kurios narės yra visos ES ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės. **Annos Lindh fondas** (ALF) taip pat yra atlikęs svarbų vaidmenį konsultacijose.

Be to, konsultuotasi su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, atstovaujančiais įvairiems pilietinės visuomenės komponentams, įskaitant ekonominius, kultūrinius ir socialinius subjektus, akademinę bendruomenę ir analitikų centrus. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas regionų ir vietos aspektui, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad šio lygmens subjektai padės įgyvendinti paktą. Jaunimas aktyviai dalyvavo konsultacijose per įvairius renginius, visų pirma per **EUROMED jaunimo dialogą**.

Šių konsultacijų rezultatai buvo aptarti 2025 m. liepos 14 d. **ES ir pietinių kaimyninių šalių ministrų susitikime**, kuriame 10 pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių ir ES valstybės narės patvirtino norą pragmatiškai bendradarbiauti įgyvendinant konkrečias būsimo pakto iniciatyvas ir veiksmus.

Ilgainiui, pasitelkiant sinergiją su kitomis ES iniciatyvomis, Pakto **taikymo sritis** gali būti **plečiama ir už pietinių Viduržemio jūros regiono šalių ribų**. Prireikus bus nagrinėjamos galimybės ir bus skatinama dalyvauti abipusės ir strateginės svarbos veikloje, susijusioje su Persijos įlankos partneriais, kaimyninėmis Užsachario Afrikos šalimis, visų pirma Mauritanija ir Senegalais, Turkija, taip pat Vakarų Balkanų partneriais ir Juodosios jūros regionu⁴. Taip pat bus tęsiamas bendradarbiavimas su **regioninėmis organizacijomis** – Afrikos Sąjunga, Arabų Valstybių Lyga, Persijos įlankos bendradarbiavimo taryba.

⁴ Europos Sąjungos strateginis požiūris į Juodosios jūros regioną, JOIN(2025) 135.

Paktas padės toliau stiprinti **trišalį bendradarbiavimą, visų pirma su Persijos įlankos partneriais**. Tai itin svarbu, nes šios šalys yra svarbus tiltas tarp Europos, Azijos ir Afrikos ir gali atlikti svarbų vaidmenį sprendžiant politines, ekonomines, vystymosi ir humanitarines problemas pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse, visų pirma Artimuosiuose Rytuose. Daugelis Pakto tikslinių sričių atitinka ES bendro komunikato dėl strateginės partnerystės su Persijos įlankos regionu⁵ prioritetus, visų pirma susijusius su žaliaja pertvarka, prekyba, transportu, regioniniu stabilumu ir pasauliniu saugumu.

2. TRYS PAKTO RAMSČIAI

Paktas žymi neribotos trukmės proceso pradžią, juo sukuriamas **praktinė bendradarbiavimo sistema**, kurios struktūrą sudaro trys toliau nurodyti ramsčiai.

- I. **Žmonės – pokyčių, ryšių ir inovacijų varomoji jėga**
- II. **Stipresnė, tvaresnė ir integruota ekonomika**
- III. **Saugumas, parengtis ir migracijos valdymas**

Visi trys ramsčiai yra **tarpusavyje glaudžiai susiję. Kiekvienas iš jų apima pradinį naujų įgyvendinamų iniciatyvų rinkinį**, taip pat pasiūlymus **išplėsti esamų veiksmų mastą** ir taip užtikrinti transformacinį poveikį ir pridėtinę vertę. Paktas grindžiamas **lankstumo principu**, pagal kurį partneriai galės nevienodai dalyvauti įgyvendinant įvairias iniciatyvas.

Paktas bus **grindžiamas esamomis iniciatyvomis**, įskaitant Ekonomikos ir investicijų planą, asociacijos susitarimus, partnerystės prioritetus, strategines ir visapusiškas partnerystes, kitas regioninio bendradarbiavimo sistemas, taip pat valstybių narių nacionalines strategijas⁶.

Visos atitinkamos ES finansinės priemonės bus sutelktos siekiant remti Pakto, suderinto su KVTBP „Globali Europa“⁷, strategijos „Global Gateway“ ir būsimos priemonės „Globali Europa“⁸ prioritetais, įgyvendinimą. Bus siekiama, kad ES valstybės narės ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės savo įnašais kuo labiau padidintų veiksmų poveikį ir sinergiją. Be to, laikantis Europos komandos principo, bus pasitelkiamos ES valstybių narių finansų įstaigos, tarptautinės finansų įstaigos (TFI)⁹ ir privačiojo sektoriaus lėšos, kad būtų sukurta galimybių gyventojams ir verslo subjektams.

ES ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės sieks laikytis žmogaus teisių, praktikuoti gerą valdymą ir užtikrinti pagrindines laisves, kaip numatyta Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. Drauge jos skatins **lyčių lygybę, nediskriminavimą ir neįgaliųjų teises**. Tai padės įgyvendinti iniciatyvas ir yra vienas esminių elementų siekiant išlaikyti gyvybingą pilietinę visuomenę ir skatinti sveikesnę ir palankesnę verslo aplinką.

I. **Žmonės – pokyčių, ryšių ir inovacijų varomoji jėga**

Bendra Viduržemio jūros regiono erdvė prasideda nuo jos žmonių: tai bendra kultūrinė, istorinė ir žmogiškoji erdvė. Užmezgant ryšius tarp žmonių sukuriama tiltai, kuriais skatinamas

⁵ JOIN(2022) 13.

⁶ Įskaitant Mattei planą Afrikai ir susijusį Romos procesą.

⁷ Reglamentas (ES) 2021/947.

⁸ [2028–2034 m. ES biudžetas](#).

⁹ Ypač Europos investicijų bankas (EIB) ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB).

tarpusavio supratimas ir sudaromos augimo ir vystymosi galimybės, užtikrinamas stabilumas ir išryškinama bendradarbiavimo nauda.

ES susiduriame su neigiamomis demografinėmis tendencijomis, kurias veikia ilga tikėtina gyvenimo trukmė ir mažėjantis gimstamumas, o pietinė Viduržemio jūros regiono dalis susiduria su socialiniu, ekonominiu ir demografiniu spaudimu. Pagal Paktą turime galimybę investuoti į švietimą, įgūdžius, apykaitinę migraciją ir pragyvenimo šaltinius¹⁰. Švietimas daro aiškų ir įrodytą poveikį vystymuisi ir ekonomikos augimui. Nors pietinių Viduržemio jūros regiono šalių jaunimas nori dalyvauti **aukštojo mokslo ir profesinio mokymo programose**, žemesnis išsilavinimo lygis¹¹, nevienodas kvalifikacijų pripažinimas ir ribotas judumas bei darbo ir verslumo galimybės trukdo jiems gauti deramą darbą nacionalinėse, regioninėse ir tarptautinėse darbo rinkose¹².

Bus investuojama į žmones ir **bus remiamos jų mokymosi, tobulėjimo ir judumo galimybės**, taigi Paktas padės stiprinti kultūrinius, akademinius, socialinius ir ekonominius ryšius, dėl kurių ES ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiavimas taps dar stipresnis ir atsparesnis.

1.1. Aukštasis mokslas, profesinis mokymas, įgūdžių ugdymas, moksliniai tyrimai ir inovacijos

Remiantis įgūdžių sąjungos¹³ nuostatomis, Paktu bus remiamas **įgūdžių ugdymas ir galimybės patekti į darbo rinkas** pasitelkiant švietimą ir profesinį mokymą. Plėtojant bendradarbiavimą su institucijomis ir privačiuoju sektoriumi bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje bus siekiama, kad regionas taptų tarptautinio švietimo, inovacijų, mokslinių tyrimų ir plėtros centru ir tai padėtų didinti atsparumą ir prisidėtų prie atstatymo. Šiuo požiūriu svarbų vaidmenį atliks universitetai, švietimo ir mokymo įstaigos, mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros objektai, pramonė, fondai ir kultūros subjektai.

Paktas bus grindžiamas aukšto – ministrų – lygio politiniu dialogu aukštojo mokslo klausimais, taip pat sėkmingu bendradarbiavimu su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis pagal programą „Erasmus+“, kad bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje būtų sukurta labiau integruota ir įtrauki aukštojo mokslo ir įgūdžių ugdymo aplinka, be kita ko, įsteigiant **naują Viduržemio jūros regiono aukštojo mokslo platformą**.

¹⁰ JRC143548. Duomenys rodo, kad maždaug per tris dešimtmečius pietinės Viduržemio jūros regiono dalies demografiniai modeliai taps panašūs į šiuo metu ES pastebimus demografinius modelius. Šiuo metu daugumoje pietinės Viduržemio jūros regiono dalies šalių darbingo amžiaus gyventojų ir vyresnio amžiaus asmenų (vyresnių nei 65 metų) santykis yra 1 su 12–15. Tačiau numatoma, kad iki 2060 m. šis santykis sumažės iki maždaug 1 su 5, t. y. vos viršys Europos Sąjungoje pastebimą lygį. Dėl šių pokyčių ekonomikos augimo modelius reikės pertvarkyti – mažinti priklausomybę nuo darbuotojų skaičiaus didėjimo, daugiau remtis darbo našumo didinimu.

¹¹ JRC143548. 6 pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse, kurių duomenys prieinami, vidutinis pirmojo laipsnio (ISCED 6 ir 7) tretinio mokslo programų baigimo santykis yra 32,7 proc., palyginti su ES vidurkiu – 44,1 proc.

¹² Aktyvių gyventojų (t. y. dirbančių arba aktyviai darbo ieškančių asmenų) ir darbingo amžiaus gyventojų santykis pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse nesiekia 50 proc., o moterų – tėra 30 proc. Atitinkamai ES šis santykis yra beveik 75 proc. Aktyvių gyventojų ir 15–65 m. darbingo amžiaus gyventojų santykis, 2023 m., Eurostatas.

¹³ COM(2025) 90.

Be to, pastangos švietimo srityje gali būti naudingos kartų tarpusavio teisingumui, kuris suteikia galimybę sujungti jaunimo energiją su vyresnio amžiaus kartų patirtimi, o amžiaus įvairovė paverčiama bendra inovacijų ir sanglaudos stiprybe.

Aukštasis mokslas, įgūdžiai, moksliniai tyrimai ir inovacijos

Šia iniciatyva bus sukurta labiau integruota, įtrauki aplinka aukštajam mokslui ir įgūdžiams, t. y.:

- **bus įsteigtas Viduržemio jūros universitetas**, įstaiga, kurios studentų miesteliai bus išsidėstę bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje ir kurioje bus dėstomos humanitarinių mokslų, gamtos ir technikos mokslų programos. Bus remiamasi regiono aukštojo mokslo įstaigų ir Europos universitetų aljansų patirtimi, taip pat bus naudojamosi esamais gebėjimų stiprinimo veiksmais pagal programą „Erasmus+“ ir jie bus papildomi. Universitetas skatins įtraukius darbuotojų ir studentų mainus pasirinktuose regiono universitetuose ir verslo mokyklose ir sieks parengti bendras mokymo programas, įsteigti bendrus laipsnius, vykdyti kitą švietimo veiklą, pavyzdžiui, rengti vasaros mokyklas ir naudoti bendrus mikrokredencius;
- **bus didinamas studentų ir darbuotojų judumas aukštojo mokslo srityje** pagal programą „Erasmus+“, taip pat bus skatinamas **mokslo tyrimų pareigūnų** judumas pagal programos „Europos horizontas“ programą „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“;
- **bus įsteigti ir toliau plėtojami inovacijų ir mokslinių tyrimų centrai**, suburiant universitetus ir privatųjį sektorių, kad būtų pagerintas žinių ir technologijų perdavimas, įtraukiant novatorius, startuolius ir investuotojus;
- **bus įsteigtas Viduržemio jūros regiono mokslo diplomatijos centras**, siekiant susieti mokslą ir politiką ir mokyti diplomatinis ir techninius darbuotojus tarpvalstybinių derybų, rengti bendrus projektus ir teikti įrodymais pagrįstas politines konsultacijas;
- **bus remiamos kartų tarpusavio mentorystės programos**, skirtos dalytis žiniomis ir patirtimi su jaunimu.

Siekiant užtikrinti sklandų perėjimą į darbo rinkas ir jų viduje bei didinti konkurencingumą, labai svarbu **panaikinti atotrūkį tarp**, viena vertus, **švietimo bei profesinio mokymo** ir, kita vertus, **lygių galimybių ir deramo užimtumo galimybių**. Siekiant išnaudoti visos bendros Viduržemio jūros regiono erdvės ekonomikos ir visuomenės potencialą, labai svarbu skatinti moterų įgalėjimą ir spręsti lyčių užimtumo skirtumo problemą. Siekiant suderinti darbo rinkos pasiūlą ir paklausą bei skatinti ekonomikos augimą, tebėra itin svarbu plėsti **darbo jėgos**, įskaitant sezoninius darbuotojus, **migracijos maršrutus** tarp ES ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių¹⁴.

¹⁴ JRC143548. Migracija daro teigiamą poveikį pietinių Viduržemio jūros regiono šalių gerovei ir mažina darbo rinkos problemas Europos Sąjungoje. Studijos ES yra vis svarbesnis būdas pietinių kaimyninių šalių piliečiams patekti į ES darbo rinką.

Igūdžių ir kvalifikacijos trūkumo darbo rinkose mažinimas

Šia iniciatyva bus siekiama remti sklandų darbuotojų iš pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių perėjimą į regionines, nacionalines ir tarptautines darbo rinkas. Iniciatyva apims įvairias įsidarbinimo galimybių sritis, visų pirma bus imtasi veiksmų:

- **plečiant esamas techninio ir profesinio rengimo ir mokymo ekosistemas** – suderinant profesinį mokymą su darbo rinkos poreikiais, kad jis apimtų abipusio intereso sektorius, be kita ko, žemės ūkio ir maisto perdirbimo, skaitmeninį ir kultūros sektorius, taip pat novatorišką turizmą;
- **remiant programų, grindžiamų Jaunimo garantijų iniciatyvos¹⁵ nacionaliniais planais**, kūrimą – jas pritaikant prie regioninių ir vietos aplinkybių, siekiant užtikrinti, kad jaunimas rastų galimybių darbo rinkose;
- **sukuriant MED igūdžių sekiklį**, skirtą ES arba partnerių projektų paramos gavėjų įgytiems igūdžiams dokumentuoti. MED igūdžių sekiklis palengvins igūdžių pripažinimą bei perkeliamumą ir padidins tarptautinio ir žiedinio judumo galimybes pagal esamas programas ir iniciatyvas¹⁶. Tai padės naudotis specialistų pritraukimo partnerystėmis;
- **tobulinant kokybišką pameistrystę ir kuriant geresnius mokymosi darbo vietoje modelius**, visų pirma skatinant pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių dalyvavimą Europos pameistrystės aljanso veikloje.

1.2. Kultūra, sportas ir turizmas

Viduržemio jūros regiono **materialusis ir nematerialusis kultūros ir gamtos paveldas** yra įspūdingas. Pietinis Viduržemio jūros regionas, kuriame išsidėstę daugiau kaip 60 UNESCO pasaulio paveldo objektų ir plyti dinamiškas šiuolaikinės architektūros ir meno peizažas¹⁷, yra galingas mūsų bendrų šaknų patvirtinimas ir būsimo bendradarbiavimo, pasitelkiant kultūrą, tvarų kultūrinį turizmą, įskaitant maisto tradicijas¹⁸, švietimą ir paveldu grindžiamą vystymąsi, pagrindas.

Kultūros objektai ir įstaigos, taip pat muziejai turėtų būti ne tik parodų vietos, bet ir pokyčių, ekonomikos vystymosi ir įtraukaus augimo varomoji jėga, galinti paskatinti atkurti ir atgaivinti miestų, pakrančių ir kaimų vietas. Siekiant išnaudoti jų potencialą, labai svarbu bendradarbiauti su viešuoju ir privačiuoju sektoriais, taip pat su vietos ir tarptautiniais paramos teikėjais ir fondais. Skatindami tvarų turizmą ir paveldo objektų tvarkymą, regionai gali užtikrinti, kad jų paveldas taptų ilgalaikiu ekonominės ir socialinės naudos šaltiniu. Meno, kultūros ir gamtos paveldo apsauga nuo grobimo ir neteisėtos prekybos (taip pat šiuolaikinių menininkų teisių apsauga) tebėra abipusio intereso sritys.

¹⁵ [Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva – Europos Komisija.](#)

¹⁶ Pavyzdžiui, programos „Erasmus+“, „Europos horizontas“, PRIMA, THAMM+, MPF, „Medusa Connectivity Network“ ir programos, kurias padėtų įgyvendinti ETF Viduržemio jūros igūdžių observatorija.

¹⁷ [UNESCO Pasaulio paveldo centras. Pasaulio paveldo sąrašas.](#)

¹⁸ Be kita ko, galbūt išplečiant [tarptautinio bendradarbiavimo projektą „AfrIPI“](#).

Kultūros paveldo objektai ir muziejai gali tapti **apmąstymų ir dialogo erdvėmis, atviromis įvairioms bendruomenėms**, ir taip suteikti galimybių stiprinti kultūrinį atsparumą ir sanglaudą. **Menas, muzika, tradiciniai menai ir amatai bei kinas** gali skatinti tarpusavio supratimą, įvairovę, įtraukti ir socialinį bei ekonominį vystymąsi. Paktu bus skatinama imtis įvairių veiksmų, be kita ko, pradėti aukšto lygio dialogą kultūrinio bendradarbiavimo klausimais, kuriame taip pat daug dėmesio bus skiriama kultūros paveldui.

Investicijos į sportą stiprina sanglaudą, mažina socialinę atskirtį ir skatina įtraukti. Be naudos sveikatai ir ekonomikai, jos dar atlieka itin svarbų vaidmenį įtraukiant jaunimą ir puoselėjant priklausymo jausmą. Būsimi svarbūs sporto renginiai¹⁹, kuriuose suburiamos viso regiono šalys, suteikia perspektyvių regioninio bendradarbiavimo, tvaraus sujungiamumo galimybių ir padeda skatinti lygybę ir nediskriminavimą.

Gilinant religijų dialogą prisidedama prie tarpusavio supratimo ir takaus bendradarbiavimo bendroms problemoms spręsti.

Vadovaujantis patirtimi, įgyta įgyvendinant programas „Erasmus+“, „Kūrybiška Europa“ ir „Europos horizontas“, Pakte bus nagrinėjamos galimybės toliau stiprinti bendradarbiavimą remiantis esamomis ES iniciatyvomis mokslinių tyrimų, kultūros, jaunimo ir sporto srityse.

Europos ir Viduržemio jūros regiono kultūros, sporto ir turizmo iniciatyva

Šia iniciatyva bus skatinamas įvairių suinteresuotųjų subjektų – viešojo ir privačiojo sektorių, pilietinės visuomenės, fondų, turizmo veiklos vykdytojų ir universitetų – tinklas, populiarinantis kultūros paveldą ir kūrybos pramonę, kultūrinį turizmą ir sportą bei aprėpiantis toliau nurodytus veiksmus.

- **Kultūros paveldo saugojimas ir vertinimas:**
 - **sukurti specialų Viduržemio jūros regiono kultūros paveldo apsaugos ir populiarinimo mechanizmą** sutelkiant viešuosius ir privačiuosius išteklius;
 - **išplėtoti Viduržemio jūros regiono kultūros kryptis** siekiant sustiprinti bendrą Viduržemio jūros regiono kultūrinę erdvę;
 - **į bendrą Europos kultūros paveldo duomenų erdvę įtraukti** pietines Viduržemio jūros regiono šalis partneres, siekiant skatinti skaitmenizaciją ir išsaugoti jų kultūros paveldą;
- **sukurti skaitmeninę bendradarbiavimo platformą „CulturIT“** siekiant skatinti užmegzti ryšius kultūrinės veiklos srityje;
- **užtikrinti dalyvavimą svarbiuose kultūros renginiuose ir gerinti menininkų ir kitų kultūros subjektų kūrybines viešnages**, be kita ko, pasitelkiant regioninius talentų tinklus;
- **užtikrinti dalyvavimą veikloje, susijusioje su kampanija „#BeActive“ ir Europos sporto savaite**, siekiant didinti informuotumą apie sporto naudą fizinei ir psichikos sveikatai;

¹⁹ Pavyzdžiui, Viduržemio jūros regiono žaidynės ir 2030 m. Pasaulio taurė.

- bendradarbiauti su **Viduržemio jūros regiono žaidynių** rengėjais, siekiant dar labiau padidinti šio įtakingo renginio matomumą, visų pirma tarp jaunimo, skatinti sporto naudą ir jo teigiamą poveikį kovojant su stereotipais ir skatinant įtraukumą.

1.3. Pilietinės visuomenės, jaunimo ir vietos bendruomenių įgalėjimas

Pilietinė visuomenė ir vietos bendruomenės gerai pažįsta vietos realybę. Padėdama vietos bendruomenėms teikti socialines ir bendruomenines paslaugas, didinti informuotumą apie pagrindinius visuomenės uždavinius, aktyviau skatinti demokratinį dalyvavimą, įgalinti moteris ir jaunimą ir remti skaitmeninį raštingumą, pilietinė visuomenė padeda kurti įtraukesnę visuomenę. Jos taip pat itin svarbios gerinant pažeidžiamų grupių, įskaitant neįgaliuosius, padėtį.

Aktyvi ir įgalėjusi pilietinė visuomenė kartu su parlamentais ir valstybės institucijomis gali palengvinti vietos dialogą ir sudaryti sąlygas geriau formuoti ir įgyvendinti piliečiams naudingas politikos priemones. Klestinti **žiniasklaidos aplinka** yra labai svarbi siekiant užtikrinti atvirą ir įtraukią diskusijų erdvę. Be to, integruotais ir dalyvaujamaisiais metodais skatinant regionų ir vietos lygmens vystymąsi gali būti remiamas subalansuotas augimas tiek miesto, tiek kaimo vietovėse.

Paktas sustiprins pastangas skatinti pilietinei visuomenei palankią aplinką ir padės vietos bendruomenėms stiprinti gebėjimus veiksmingai atlikti savo funkcijas.

Pilietinės visuomenės, jaunimo ir vietos bendruomenių įgalėjimas

Šia iniciatyva bus siekiama remti gyvybingą pilietinę visuomenę ir vietos bendruomenes, nes tai vystymosi ir socialinės sanglaudos varomosios jėgos. Šia iniciatyva bus atverta galimybių pagrindiniams subjektams, kurie gali konkrečiai remti savo bendruomenes, t. y.:

- **įsteigti Viduržemio jūros regiono jaunimo parlamentinę asamblėją**, kuri rinktų jaunimo nuomonę ir indėlį;
- **remti Viduržemio jūros regiono pilietinės tarnybos plėtrą** sukuriant platformą, kurioje Viduržemio jūros regiono jaunuoliams būtų pristatomos įvairios savanoriškos veiklos galimybės tiek jų pačių šalyse, tiek visame regione. Įgyvendinant šią iniciatyvą bus remiamasi savanoriškos veiklos iniciatyvomis ir bus papildytos kitos judumo iniciatyvos, skatinant gilesnį jaunimo tarpusavio supratimą bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje;
- **pasiiekti moterų vadovaujamų organizacijų, kaip pagrindinių nuomonės formuotojų savo bendruomenėse, įgalėjimą**, aktyviai įtraukiant jas į įvairių sektorių, pavyzdžiui, kvalifikacijos kėlimo, aukštojo mokslo ir paramos verslui, iniciatyvų rengimą ir įgyvendinimą. Šie veiksmai taip pat bus grindžiami patirtimi, įgyta siekiant remti moterų vadovaujamus startuolius, visų pirma kaimo ir atokiose vietovėse;
- **stiprinti paramą žiniasklaidos organizacijoms**, sudarant palankesnes sąlygas gebėjimų stiprinimo iniciatyvoms, suteikiant galimybes vykdyti bendradarbiavimo

projektus ir skatinant keitimąsi patirtimi. Šiais veiksmais bus stiprinamas mūsų nuolatinis bendradarbiavimas siekiant remti jaunus nuomonės formuotojus regione;

- **stiprinti bendradarbiavimo vietos lygmeniu mechanizmą**, grindžiamą Merų pakto principu, siekiant skatinti visų amžiaus grupių piliečių, įskaitant pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis, socialinę įtrauktį vietos ir savivaldybių lygmenimis.

II. Stipresnė, tvaresnė ir integruota ekonomika

Glaudesni prekybos santykiai ir ekonominė integracija padeda užtikrinti stabilumą ir ekonominį atsparumą. ES ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės turi tvirtą ir ilgalaikių ekonominių ryšių ir didžiulį potencialą toliau didinti ekonominę rinkų integraciją visame regione, kad būtų užtikrintas tvarus augimas ir galimybės kurti darbo vietas. Mūsų vienų šalių ekonomika papildo kitų šalių ekonomiką ir gali duoti didelės abipusės naudos.

Pakto sėkmė taip pat priklausys nuo gebėjimo plačiu mastu sutelkti viešąsias ir privačiąsias investicijas. Laikantis ES švarios pramonės kurso²⁰, strategija „**Global Gateway**“²¹ **Viduržemio jūros regione** gali paskatinti pažangias, švarias ir saugias investicijas į skaitmeninį, energetikos, hidrologinį atsparumą, novatoriškus ūkininkavimo ir transporto sektorius, kartu stiprinant sveikatos, švietimo ir mokslinių tyrimų sistemas.

II.1. Prekybos ir investavimo galimybės

ES yra svarbiausia pietinių kaimyninių šalių prekybos partnerė (2024 m. jai teko 41 proc. regiono prekybos prekėmis su pasauliu). Pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės dažnai nurodo, kad reikia plėtoti vertės grandines ir pritraukti bei išlaikyti didesnes tiesiogines investicijas. Be to, prekybai ir investicijoms reikia nuspėjamos aplinkos, makroekonominio stabilumo, reguliavimo konvergencijos ir vienodų sąlygų viešajam ir privačiajam sektoriams.

Regionas teikia didelių ekonominių ir prekybos galimybių, grindžiamų žmogiškuoju kapitalu, konkurencingomis atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir transporto sąnaudomis ir spartesne skaitmenine pertvarka. Pasaulinės prekybos restruktūrizavimas atveria naujų galimybių, nes pietinės Viduržemio jūros regiono šalys gali atlikti tam tikrą vaidmenį įvairinant tiekimo grandines. Remiantis dvišalėmis partnerystėmis, Paktas padės intensyvuoti bendrą darbą siekiant sukurti tvirtą ekonominę aplinką, skatinti tvirtą prekybą bei investicijas ir **toliau integruoti tiekimo grandines**, be kita ko, sveikatos ir žemės ūkio sektoriuose, taip pat švarios energijos ir technologijų srityse, nes tai itin svarbu siekiant padidinti bendros Viduržemio jūros regiono erdvės konkurencingumą ir jos perspektyvas mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Paktas sustiprins bendradarbiavimą ypatingos svarbos žaliavų srityje, kad pagrindiniuose sektoriuose, pavyzdžiui, trąšų, būtų užtikrintos atsparios, skaidrios ir tvarios tiekimo grandinės.

²⁰ COM(2025) 85.

²¹ JOIN(2021) 30.

Santykių prekybos ir investicijų srityse modernizavimas ir stiprinimas siekiant įtrauktesnio, atsparesnio ir tvaresnio augimo

Šia iniciatyva siekiama išnaudoti **esamų prekybos susitarimų**²² potencialą ir imtis naujų ekonominės integracijos stiprinimo iniciatyvų, t. y.:

- **lanksčiau ir tikslingiau remti dvišalių prekybos santykių modernizavimą**, pasitelkiant naujas dalyvavimo formas svarbiausiuose abipusio intereso sektoriuose ir kartu užtikrinant veiksmingą įsipareigojimų pašalinti netarifines prekybos kliūtis įgyvendinimą, kad būtų padidintas nuspėjamumas ir sustiprintas investuotojų pasitikėjimas;
- **išnagrinėti susitarimus dėl palankesnių sąlygų tvarioms investicijoms** su suinteresuotais partneriais siekiant pritraukti tiesioginių užsienio investicijų (TUI).

Šia iniciatyva bus skatinamos ir pritraukiamos **investicijos**, kuriomis bus remiama novatoriška ir skaitmeninė ekonomika ir stiprinama tiekimo grandinės integracija, t. y.:

- **bus gerinama verslo ir investicijų aplinka, siekiama reguliavimo konvergencijos ir supaprastintos muitinės procedūros**, be kita ko, teikiant techninę pagalbą šalių partnerių ekonominėms reformoms remti²³;
- **bus plečiamos nacionalinės ir teminės investavimo platformos**, suburiančios privatųjį sektorių, TFĮ ir nacionalines finansų įstaigas.

II.2. Startuolių ekosistemų panaudojimas

Nepaisant daugybės struktūrinių problemų, pietiniame Viduržemio jūros regione verslo veiklos padaugėjo, ji priklauso nuo jaunų, technologiškai išprususių gyventojų ir didėjančio investuotojų susidomėjimo. **Vietos lygmeniu**, įskaitant miesto ir kaimo vietas, **laipsniškai įvairėja ekonomika ir vyksta struktūrinė jos pertvarka**, drauge sukuriamą naujų galimybių plėtoti nacionalines ir regionines vertės grandines ir didinamas ekonominei integracijai svarbus papildomumas. Siekiant visapusiškai išnaudoti šį potencialą, labai svarbu remti vietos gamybą ir verslo subjektus, įskaitant žemės ūkį. Tam reikės toliau nagrinėti vietos socialinio verslumo ir alternatyvių verslo modelių, kaip pagrindinių įtraukaus ir tvaraus ekonomikos augimo varomųjų jėgų, vaidmenį.

²² Tarp jų yra Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių preferencinių kilmės taisyklių regioninė konvencija.

²³ Be kita ko, kai aktualu, teikiant ES makrofinansinę paramą.

Iniciatyva „StartUp4Med“

Ši iniciatyva atvers startuolių ir labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) augimo ir darbo vietų kūrimo potencialą²⁴ ir suteiks galimybių plėsti dalyvavimą ekonomikoje, visų pirma jaunimui ir moterims. Įgyvendinant šią iniciatyvą bus sukurtos sąsajos su esamais sektoriniais mechanizmais²⁵, o veiksmai bus suderinti su ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija²⁶. Tai bus įgyvendinta:

- **sukuriant regioninį startuolių rėmimo mechanizmą**, kad būtų pagerintos galimybės gauti finansavimą ir sutelkti investicijas. Laikantis Europos komandos principo, Europos finansų įstaigos bus mobilizuotos kartu su alternatyviais finansavimo kanalais, pavyzdžiui, garbės paskolomis, sutelktiniu finansavimu ir derinamuoju finansavimu²⁷;
- **sukuriant** privačiajam sektoriui skirtą **programą „Atvira verslui“**, taip siekiant nustatyti susirūpinimą keliančias sritis ir palengvinti teisinį ir reguliavimo supaprastinimą;
- **parengiant politikos priemonių rinkinį**, kuriuo, be kita ko, taikant supaprastintas administracines procedūras, finansines paskatas ir socialinės apsaugos sąsajas, būtų skatinama formalizuoti labai mažas, mažąsias ir vidutines įmones. Neformalieji smulkieji verslininkai gaus naudos iš tikslinės paramos, pavyzdžiui, konsultuojamojo ugdymo, teisinės pagalbos ir įgūdžių sertifikavimo.

II.3. Skaitmeninė infrastruktūra ir kibernetinis saugumas

Skaitmeninė ir dirbtinio intelekto (DI) revoliucija keičia ekonomiką ir visuomenę. Šioje srityje yra stipri paskata megzti partnerystės ryšius, kad būtų galima išnaudoti skaitmeninių, duomenų ir DI sprendimų potencialą siekiant didinti mūsų ekonomikos ir visuomenės konkurencingumą ir efektyvumą ir kartu užtikrinant saugumą, suverenumą ir suderinamumą su pagrindinėmis vertybėmis, žmogaus teisėmis ir gero valdymo principais.

Vienas iš pagrindinių tikslų yra tikras viso Viduržemio jūros regiono sujungimas saugia ir patikima skaitmenine infrastruktūra, kad būtų galima ne tik suartinti mūsų ekonomiką ir piliečius, bet ir padidinti bendrą saugumą ir sklandų bendravimą. Duomenų srautai yra labai svarbūs ekonominiam ir visuomeniniam vystymuisi. Jie atvers naujų galimybių viso Viduržemio jūros regiono žmonėms, verslo subjektams ir organizacijoms.

Šiomis aplinkybėmis tebėra itin svarbu gerinti prieigą prie internetinių viešųjų paslaugų, siūlyti e. valdymo ir skaitmeninės viešosios infrastruktūros sprendimus, užtikrinti ypatingos svarbos

²⁴ Remiantis Pasaulio banko statistiniais duomenimis, pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės sudaro 90 proc. visų verslo subjektų ir sukuria du trečdalius BVP ir 75 proc. užimtumo.

²⁵ Platforma „BlueInvest“ yra atvira novatoriškiems Viduržemio jūros regiono mėlynosios ekonomikos startuoliams ir technologijų MVI.

²⁶ COM(2025) 270.

²⁷ Regioniniam startuolių mechanizmui būtų galima pasitelkti Europos inovacijų tarybos (EIC) – EIC rizikos kapitalo finansavimo – patirtį, kad būtų remiamos Europos giliųjų technologijų inovacijos, visų pirma programos „Europos horizontas“ asocijuotojo regiono šalyse, kurios šia programa jau naudojami.

infrastruktūros objektų apsaugą, gerinti skaitmeninį valdymą bei reglamentavimą ir apsaugoti skaitmenines teises.

Skaitmeninės infrastruktūros objektų sudaromos sąlygos naudotis atviraisiais duomenimis ir informacija, gaunama iš ES valdomų kosmoso sistemų, pavyzdžiui, „Copernicus“, gali padėti didinti verslo galimybes regione.

Pasiūlymas technologijų bendrovėms, siekiant integruotos skaitmeninės ir duomenų ekonomikos

Šia iniciatyva siekiama pietinėms Viduržemio jūros regiono šalims partnerėms²⁸ **pateikti technologijų bendrovėms skirtą pasiūlymą**, t. y.:

- **remti saugios ir patikimos skaitmeninės infrastruktūros diegimą povandeninių kabelių sistemų, 5G tinklų, plačiajuosčio ryšio kaimo vietovėse ir duomenų centrų infrastruktūros srityse:**
 - sujungti visas suinteresuotąsias regiono šalis povandeninių kabelių sistemomis, pavyzdžiui, „Medusa“ ir „Blue-Raman“, suteikiant galimybę išplėsti sujungimą iki Persijos įlankos partnerių. Tai palengvins saugų ir sklandų keitimąsi duomenimis, be kita ko, užtikrinant sąsajas su esamomis iniciatyvomis, pavyzdžiui, ES, Afrikos ir Indijos skaitmeniniu koridoriumi, taip pat sujungiant jį su Indijos, Artimųjų Rytų ir Europos ekonominiu koridoriumi (IMEC) ir Viduržemio jūros regiono atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir švarių technologijų iniciatyva (T-MED);
 - teikti techninę ir finansinę paramą saugių ir patikimų 5G ryšio ir duomenų centrų diegimui regione įtraukiant TFI, ES ir nacionalines finansų įstaigas, laikantis 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkinio bei kitų atitinkamų teisės aktų²⁹ ir naudojantis patikimų tiekėjų paslaugomis;
- **pradėti įgyvendinti regioninę telekomunikacijų pajėgumų stiprinimo programą ir išnagrinėti galimybes tarp suinteresuotų pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių sukurti atitinkamas telekomunikacijų sistemas, apimančias bendradarbiavimą tarptinklinio ryšio srityje;**
- **remiantis ES skaitmeninių inovacijų centrų ir ES DI fabriku³⁰ modeliu, spartinti DI ekosistemų kūrimą**, įskaitant DI ir duomenų infrastruktūros diegimą, ir padėti universitetams, MVI, pramonei ir startuoliams kurti ir taikyti DI įvairiuose sektoriuose, pavyzdžiui, gamybos, sveikatos priežiūros, žemės ūkio ar klimato;
- **dalytis ekspertinėmis žiniomis ir konkrečiais e. valdymo sprendimais skaitmeninės tapatybės ir skaitmeninės viešosios infrastruktūros srityse:**
 - naudotis atvirojo kodo patikimumo užtikrinimo paslaugomis, skaitmenine tapatybe ir saugiais bei duomenų apsaugos reikalavimus atitinkančiais skaitmeninės viešosios infrastruktūros sprendimais;
 - supaprastinti tarpvalstybinius valdžios ir verslo mainus, kartu sudarant palankesnes sąlygas piliečių judumui;

²⁸ Pagal ES tarptautinę skaitmeninę strategiją, JOIN(2025) 140.

²⁹ [ES 5G saugumo priemonių rinkinys](#).

³⁰ [DI fabrikai | Europos skaitmeninės ateities formavimas](#).

- **stiprinti techninius mainus ir bendradarbiavimą kibernetinio saugumo srityje, be kita ko, siekiant remti pajėgumą aptikti kibernetinio saugumo grėsmes ir incidentus, jiems pasirengti ir į juos reaguoti.**

II.4. Investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir švarias technologijas

Viduržemio jūros regionas yra **klimato kaitos ir biologinės įvairovės karštasis taškas**, kuriam kyla pavojus dėl vis didėjančių aplinkos iššūkių ir problemų. Pakte bus nustatyta **bendra darbotvarkė, kaip išnaudoti pietinių Viduržemio jūros regiono šalių atsinaujinančiųjų išteklių energijos potencialą ir užtikrinti trejopą naudą**: paspartinti regionų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, padidinti energetinį saugumą ir pramonės konkurencingumą. **Regionui labai svarbu pereiti prie efektyvaus, patikimo ir tvaraus energetikos modelio.** Atsižvelgiant į švarios pramonės kursą, efektyviai išteklius naudojanti žiedinė ekonomika, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtrą ir gamybą naudojant švarias technologijas,

teikia didelę socialinę ir ekonominę naudą ir pritraukia TUI. Šių tikslų bus siekiama taikant lanksčias ir modernizuotas dvišalės prekybos sistemas ir naujas dalyvavimo formas, pavyzdžiui, susitarimus dėl palankesnių sąlygų tvarioms investicijoms ir švarios prekybos ir investicijų partnerystės pagal Viduržemio jūros regiono atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir švarių technologijų iniciatyvą. Šios kryptys taip pat bus plėtojamos vykdant tvirtesnę bendradarbiavimą su Persijos įlankos partneriais, taip pat su Užsachario Afrika.

Viduržemio jūros regiono atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir švarių technologijų iniciatyva (T-MED)

Šia iniciatyva bus remiamas abipusiškai naudingas Viduržemio jūros regiono bendradarbiavimas skatinant vidaus energetikos pertvarką ir švarių technologijų plėtrą pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse partnerėse ir kartu kuriant ekonomines galimybes bei sudarant palankesnes sąlygas prekybai atsinaujinančiųjų išteklių energija ir pramonės partnerystėms visame regione, t. y:

- **bus sukurta T-MED investavimo platforma**, kuri bus naudojama kaip koordinavimo priemonė rengiant atsinaujinančiosios energijos gamybos, tinklo infrastruktūros, įskaitant vidaus perdavimo ir skirstymo tinklus pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse partnerėse, projektų, susijusių su abipusio intereso projektais, nustatytais pagal TEN-E reglamentą, ir švarių technologijų gamybos projektų bazę. Platforma suburs projektų vykdytojus, TFI, ES ir nacionalines finansų įstaigas, ES finansinių priemonių vykdytojus ir privačius investuotojus, kad paskatintų didelio masto investicijas, daugiausia dėmesio skiriant dotacijų ir paskolų derinimo ir rizikos mažinimo sprendimams;
- **bus sukurtas specialus reguliavimo mechanizmas**, skirtas padėti pietinėms Viduržemio jūros regiono šalims partnerėms įgyvendinti tikslines reguliavimo ir energetikos sektoriaus reformas³¹, susijusias su pasirengimu investicijoms ir galimybe naudotis ES finansinėmis priemonėmis;
- **bus modeliuojamos energetikos sistemos** siekiant geriau įvertinti didesnės atsinaujinančiųjų energijos išteklių skverbties ir naujų energetikos infrastruktūros projektų poveikį regiono ekonomikai, tvarumui ir saugumui;
- **bus suteikta galimybė naudotis techninės paramos priemone**, kuri būtų vieno langelio principu veikiantis portalas, skirtas atsinaujinančiųjų išteklių energijai, energijos vartojimo efektyvumui, elektrifikacijai ir su švariomis technologijomis susijusiai techninei pagalbai;
- **bus sukurta sertifikavimo ir prekybos atsinaujinančiųjų išteklių energija rėmimo programa**, kad būtų sudarytos sąlygos tarpvalstybinei prekybai atsinaujinančiųjų išteklių elektros energija ir vandeniliu iš atsinaujinančiųjų energijos

³¹ Tai, be kita ko, gali būti trečiųjų šalių prieiga prie tinklo, elektros energijos pirkimo sutartys, tarifų skaidrumas ir reforma, įskaitant sąnaudų atspindėjimą, atsiejimą, didmeninių ir mažmeninių rinkų liberalizavimą, tarpvalstybinę prekybą ir regioninę integraciją).

išteklių. Bus paskelbtas praktinis **vadovas**, kuriuo bus vadovaujama įgyvendinant sertifikavimo schemas ir bandomąsias tarpvalstybines kilmės garantijas³²;

- **bus suteiktas postūmis pramonės bendradarbiavimui švarių technologijų srityje**, siekiant skatinti tvirtas Europos ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių įmonių pramonės partnerystes ypatingos svarbos vertės grandinėse. Tai gali apimti saulės ir vėjo energiją, elektrolizerius ir švaraus vandenilio gamybą, taip pat šildymo ir vėsinimo technologijas, tinklo ir kaupimo technologijas, šilumos siurblius ir efektyvaus energijos vartojimo technologijas pramonės ir pastatų sektoriuose;
- **bus remiamas konkrečioms šalims skirtų Europos energetikos ir švarių technologijų verslo organizacijų steigimas vietoje**. Tai galima padaryti bendradarbiaujant su Europos įmonių tinklu ir Europos pramonės grupėmis. Siekiant nustatyti prioritetinius sektorius, parengti visapusiškus, į lyčių lygybę orientuotus veiksmų planus ir aktyviai įtraukti ES privatųjį sektorių, bus sukurta **speciali suinteresuotųjų subjektų platforma**. Ši platforma taip pat atliks itin svarbų vaidmenį sudarant palankesnes sąlygas bendro investavimo galimybėms ir derantis dėl pirkimo susitarimų, kuriais grindžiamas ilgalaikis bendradarbiavimas užtikrinant sinergiją ir papildomumą su ES energetikos ir žaliavų platforma;
- **bus parengta T-MED įgūdžių darbotvarkė³³**, kuri padės spręsti darbo jėgos ir lyčių nelygybės problemą ir suderinti mokymą su pramonės ir darbdavių poreikiais.

II.5. Tvaraus ir atsparaus Viduržemio jūros regiono kūrimas

Klimato kaita, tarša ir biologinės įvairovės nykimas daro didelį poveikį Viduržemio jūros regionui ir jo atsparumui. Perėjimas prie švarios energijos taip pat suteikia galimybę padidinti tvarų konkurencingumą regione. Paktas leis pasinaudoti tokios pertvarkos teikiama nauda, kartu sprendžiant didėjančio klimato kaitos poveikio ir aplinkos būklės blogėjimo problemas, be kita ko, pagal galimą Visuotinę sutartį dėl kovos su tarša plastikų. Paktu taip pat bus sprendžiamas regiono pažeidžiamumo dėl klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo klausimas remiant veiksmingą planavimą ir sutelkiant turimus finansavimo šaltinius tvarioms investicijoms – tiek tarptautinėms, tiek vidaus, privačiosioms ir viešosioms.

Partnerystė siekiant perėjimo prie švarios energijos, tvaraus augimo ir atsparumo

Šia iniciatyva siekiama remti regioninį bendradarbiavimą ir vietos partnerystes aplinkos srityje, be kita ko, atsižvelgiant į Barselonos konvenciją³⁴, ir klimato kaitos srityje skatinant pereiti prie švarios energijos ir klimato kaitos poveikiui atsparaus ekonominio vystymosi, t. y.:

³² Reikės bendradarbiauti reguliavimo srityje su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis, kad būtų galima taikyti su ES sistema suderinamus reikalavimus tiek atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijai, tiek kurui. Siekiant sudaryti sąlygas taikyti kilmės garantijų tarpusavio pripažinimą, reikės konkrečių susitarimų su trečiosiomis šalimis.

³³ Veiksmai, susiję su esamomis atsinaujinančiųjų išteklių energijos partnerystėmis (Įgūdžių paktas) ir susijusiais „Erasmus+“ projektais, pavyzdžiui, SHOREWINNER.

³⁴ [Barselonos konvencija ir protokolai | UNEP MAP](#).

- **stiprinti bendradarbiavimą** su suinteresuotais pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partneriais **klimato sprendimų** klausimais, palaikant dialogą ir skatinant dalijimąsi žiniomis, taip pat teikiant tikslingą techninę pagalbą klimato kaitos švelninimo priemonių, įskaitant anglies dioksido apmokestinimą, srityje;
- **plėtoti prisitaikymo prie klimato kaitos investicijų bazes** stiprinant nacionalinius ir vietos pajėgumus rengti ir įgyvendinti projektus, kartu pasinaudojant partnerystėmis su TFI, klimato fondais ir privačiais suinteresuotaisiais subjektais;
- **parengti regioninį planą, kuriuo būtų sudarytos palankesnės sąlygos investicijoms** į šiuolaikinį nuotekų valymą ir kietųjų atliekų tvarkymą;
- **sukurti naujas hidrologinio atsparumo partnerystes**, kad būtų sustiprintas bendradarbiavimas integruoto vandens išteklių valdymo, visų pirma pakartotinio vandens naudojimo, srityje;
- **sustiprinti iniciatyvą „Green Forward“**, visų pirma suteikiant galimybių MVI, taip siekiant skatinti žiedinę ekonomiką ir efektyvų išteklių naudojimą, atsisakyti vienkartinės plastikinių gaminių, remti bioekonomiką ir skatinti dialogą tekstilės gaminių ir kitų sričių žiediško reguliavimo klausimais;
- **remti bendrą Pasaulinės biologinės įvairovės strategijos įgyvendinimą**, visų pirma nacionalinių biologinės įvairovės strategijų ir veiksmų planų įgyvendinimą ir saugomų teritorijų, visų pirma saugomų jūrų teritorijų, kūrimą, plėtrą ir valdymą.

II.6. Tvarios mėlynosios ekonomikos skatinimas

Viduržemio jūra išlaiko milijonus pragyvenimo šaltinių, tačiau susiduria su didėjančiu aplinkosauginiu ir ekonominiu spaudimu. Paktu bus skatinama sąžininga, tvari ir konkurencinga mėlynoji ekonomika, kaip numatyta **Europos vandenynų pakte**³⁵, be kita ko, atsižvelgiant į būsimą ministrų deklaraciją „MedFish4ever“, ir tai turės įtakos formuojant naujos sudėties Bendrąją Viduržemio jūros žvejybos komisiją (GFCM), veikiančią po 2027 m. Be to, pagal **ES hidrologinio atsparumo strategiją**³⁶ Paktu bus stiprinamas vandens valdymas ir skatinamas efektyvus ir tvarus vandens naudojimas pasitelkiant vandens, energijos ir maisto ekosistemų sąsają.

Mėlynoji Viduržemio jūros regiono sveikata ir gerovė

Šia iniciatyva siekiama atkurti Viduržemio jūros ekosistemų gamtos išteklius, didinti jų atsparumą, gerinti žvejybos ir akvakultūros praktikos tvarumą ir tarptautinį žuvininkystės valdymą, taip pat suteikti postūmį mėlynųjų technologijų inovacijoms, t. y.:

- **remti investicijas į tvarius mėlynosios ekonomikos sprendimus** įgyvendinant Mėlynojo Viduržemio jūros regiono partnerystę ir platformą „BlueInvest“;
- **sukurti ES mėlynosios ekonomikos praktikos bendruomenę**³⁷ siekiant pateikti gaires, grindžiamas duomenų rinkimu, duomenų standartų, metodikų rengimu, taip pat analize ir moksliniais tyrimais;

³⁵ COM(2025) 281.

³⁶ COM(2025) 280.

³⁷ Europos Sąjungos mėlynosios ekonomikos stebėjimo centrą.

- **stiprinti vandenynų diplomatiją**, kad būtų bendradarbiaujama su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis skatinant laikytis tarptautinių valdymo standartų³⁸ ir tobulinant su regioniniu žuvininkystės valdymu susijusias teisinės sistemas;
- **parengti naują projektą, kuriuo būtų didinami pakrantės valstybių kontrolės ir inspektavimo pajėgumai**, siekiant stiprinti regioninį žuvininkystės valdymą ir kovoti su neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama (NNN) žvejyba stiprinant pajėgumus stebėsenos, kontrolės ir priežiūros srityse;
- **stiprinti regioninį bendradarbiavimą siekiant užtikrinti suderinamesnį ir tausesnį jūrų erdvės naudojimą vykdant jūrinių teritorijų planavimą**, nes tai sudaro sąlygas gamtos apsaugai ir veiklos jūroje sambūviui;
- **imtis įgyvendinti iniciatyvą „Nuo vandens iki rinkos“**, siekiant remti vandens sektoriaus gamintojus, kooperatyvus ir asociacijas, kad jie padidintų savo gamybos pridėtinę vertę, pagerintų perdirbimą ir patektų į naują rinką, be kita ko, įgydami galimybių gauti finansavimą ir pritraukti investicijų;
- **aktyviau vykdyti bendrus mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas vandens, energijos ir maisto ekosistemų sąsajos srityje**, remiantis PRIMA³⁹;
- **plėsti Mėlynojo Viduržemio jūros regiono misiją⁴⁰, skirtą atkūrimui ir atsparumui**, teikiant mokslinių tyrimų ir inovacijų sprendimus, kuriais siekiama atkurti Viduržemio jūrą ir vandens ekosistemas bei biologinę įvairovę, sustabdyti taršą jūroje ir iš sausumos šaltinių, sumažinti triukšmą vandenynuose, padidinti atsparumą klimato ir vandens poveikiui ir pakrančių bendruomenių pasirengimą ekstremaliems reiškiniams.

II.7. Darnusis transportas ir geresnis junglumas

Siekiant remti prekybą ir besiformuojančius sektorius bei kartu skatinti mažinti ekonominės veiklos priklausomybę nuo iškastinio kuro, itin svarbu, kad regionas pasižymėtų geromis jungtimis. Bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje dažnai susiduriama su fragmentiškomis transporto ir reglamentavimo sistemomis, nepakankamomis investicijomis ir planavimo pajėgumų trūkumu. Tai turi didelį poveikį tarpvalstybiniam asmenų, prekių ir paslaugų judumui. Todėl labai svarbu šalinti pajėgumų spragas ir nesuderintus reglamentavimo aspektus muitinės, veiksmingumo, saugos, saugumo ir aplinkosaugos standartų srityse. Taip bus lengviau pasiekti tikslą išplėsti ES transeuropinį transporto tinklą (TEN-T) ir, kai aktualu, toliau gerinti susisiekimą su kaimyniniais regionais, pavyzdžiui, Persijos įlanka ir tolimesniais regionais. Visų pirma, toliau koordinuojant ir plečiant Indijos, Artimųjų Rytų ir Europos ekonominį koridorių (IMEC), būtų tobulinamas patikimas transportas ir saugus skaitmeninis junglumas Viduržemio jūros regione, kartu prisidedant prie regiono ekonominio saugumo.

³⁸ Visų pirma ratifikuoti ir įgyvendinti BBNJ susitarimą.

³⁹ [Partnerystė mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje Viduržemio jūros regione \(PRIMA\)](#).

⁴⁰ „BlueMissionMed“

Darnusis transportas siekiant geriau sujungto regiono

Šia iniciatyva siekiama sukurti patikimus ir darnius transporto sprendimus, t. y.:

- **intensyvinti bendras pastangas skatinti atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako degalų, skirtų transportui** (laivybai ir aviacijai), **gamybą ir naudojimą**, laikantis principų, nustatytų ES reglamentuose dėl tvarių aviacinių degalų⁴¹ bei dėl tvaraus laivų kuro⁴² ir ES uostų strategijoje⁴³. Tai apims ir siekį tvarią praktiką suderinti su tarptautiniais standartais (ICAO, IMO), minėtais būdais taip pat remiant Viduržemio jūros regiono subjektų pastangas užkirsti kelią taršai iš laivų ir skatinant bendradarbiavimą pagal regionines jūrų konvencijas⁴⁴, kad būtų puoselėjama švari, patikima ir saugi bendra Viduržemio jūros regiono erdvė;
- **gerinti junglumą visame regione plečiant daugiarūšio transporto jungtis, gerinant sąveikumą bei reguliavimo derinimą** ir taip darant pažangą, kad TEN-T būtų išplėstas į pietines Viduržemio jūros regiono šalis ir sujungtas su IMEC, T-MED ir Užsachario Afrika. Uostų sujungimas su kitų rūšių mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančiu transportu užtikrins geresnę pakrančių transporto centrų integraciją į žemynines rinkas. Geresnį reglamentavimo suderinimą galima užtikrinti remiant techninės pagalbos projektus ir stiprinant dialogą politikos klausimais;
- **gerinti susisiekimą oro transportu**, laikantis aplinkos apsaugos standartų, toliau tobulinant esamus arba rengiant naujus ES lygmens oro susisiekimo susitarimus su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis ir remiant bendrą Afrikos aviacijos transporto rinką;
- **remti judumo mieste ir kaime projektus pasitelkiant ES ekspertines žinias ir technologijas**, kad būtų papildytos pastangos daugiarūšio transporto srityje, įgyvendinant TEN-T miestų transporto mazgų koncepciją⁴⁵, ir būtų skatinamas tvarumas, be kita ko, prisitaikant prie klimato kaitos ir ją švelninant, taip pat būtų gerinamos gyvenimo sąlygos sparčiai besiplečiančiuose Viduržemio jūros regiono miestuose.

II.8. Įrodymais grindžiamas politikos formavimas ir dalijimasis žiniomis

Tebėra itin svarbu skatinti įrodymais grindžiamą politikos formavimą ir dalijimąsi žiniomis. Visų pirma pagal ES sistemą „Copernicus“ teikiamos paslaugos Žemės aplinkos būklei nustatyti, grindžiamos visapusiškų, nemokamų ir atvirųjų duomenų politika ir atitinkamai galinčios padėti priimti įrodymais pagrįstus sprendimus. Be to, siekiant priimti įrodymais

⁴¹ PE/29/2023/REV/1, Reglamentas (ES) 2023/2405.

⁴² PE/26/2023/INIT, Reglamentas (ES) 2023/1805.

⁴³ P9 TA(2024) 0025 – Išsamios Europos uostų strategijos kūrimas.

⁴⁴ Kelios ES valstybės narės (Ispanija, Italija, Graikija, Kipras, Kroatija, Malta, Prancūzija ir Slovėnija), taip pat Alžyras, Egiptas, Izraelis, Libanas, Libija, Marokas, Sirija ir Tunisas yra Viduržemio jūros regioninio reagavimo į jūrų taršą centro (REMPEC), kurį administruoja Tarptautinė jūrų organizacija (TJO) ir kuris veikia pagal UNEP administruojamą Barselonos konvenciją, veiklos dalyvės.

⁴⁵ Pagal TEN-T miestų transporto mazgų koncepciją užtikrinamas 1) miestų vaidmens visame transporto tinkle pripažinimas, 2) darnaus judumo mieste planų parengimas funkcinėi zonai aplink miestus, 3) duomenų apie saugą, tvarumą ir prieinamumą rinkimas ir 4) daugiarūšio transporto mazgų įrengimas.

pagrįstus sprendimus ir formuoti atitinkamą politiką, labai svarbu turėti aktualius ir palyginamus oficialius statistinius ir kitus duomenis.

Dalijimasis žiniomis ir statistiniais duomenimis geresniems sprendimams priimti

Šia iniciatyva siekiama pagerinti ES ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių statistinius duomenis, dalijimąsi žiniomis ir duomenimis, t. y.:

- **sukurti *ad hoc* mechanizmą**, skirtą keistis informacija ir vertinti atitinkamų teisės aktų tarpvalstybinį poveikį;
- **toliau plėtoti bendradarbiavimą** su pietinių Viduržemio jūros regiono šalių nacionaliniais statistikos institutais, **kad būtų teikiami aktualūs ir palyginami oficialūs statistiniai ir kiti duomenys** apie sritis, kurioms taikomi trys Pakto ramsčiai;
- dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais ir patirtimi, **naudojantis naujais duomenų šaltiniais ir šiuolaikinėmis technologijomis, įskaitant dirbtinį intelektą**, ir taip siekiant sukurti naujas statistines įžvalgas ir atitinkamas statistines priemones;
- **skatinti viešojo sektoriaus inovacijas** remiantis turimais ES kosmoso sistemų duomenimis ir informacija, kad būtų galima parengti įrodymais pagrįstus sprendimus daugelyje Pakto taikymo sričių.

III. Saugumas, parengtis ir migracijos valdymas

Bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje susiduriama su iššūkiais, susijusiais su saugumu, gamtiniais ir žmogaus keliamais pavojais, neteisėta migracija ir sienų valdymu. Nestabilumas regioninėse migrantų antplūdžio vietose sukelia nesaugumą, o tai kenkia visuomenės atsparumui.

Didėjantis neigiamas poveikis pasienyje, tarpvalstybinis nusikalstamumas ir bendri iššūkiai, kylantys dėl neteisėtos migracijos pagrindiniais maršrutais, verčia dėti koordinuotas pastangas kovoti su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis, kartu įtvirtinant saugius, tvarkingus ir teisėtus grindžiamus metodus, kuriais užtikrinama migrantų ir pabėgėlių teisių apsauga ir skatinami tam tikri judumo būdai, o sprendžiant šiuos tarpusavyje susijusius klausimus reikia nuolat nuoširdžiai bendradarbiauti, kad visame regione būtų skatinamas stabilumas ir gerovė.

III.1. Taika ir saugumas

Taisyklėmis grindžiama tarptautinė tvarka patiria didelį išbandymą. Be tradicinių grėsmių, tokių kaip terorizmas, smurtinis ekstremizmas ir organizuotas nusikalstamumas, atsiranda naujų tarpvalstybinių grėsmių, pavyzdžiui, kibernetinis ir užsienio vykdomas manipuliavimas informacija ir kišimasis (FIMI) (dažnai vykdamas platesnio masto hibridines kampanijas) arba nepilnamečių ir jaunų suaugusiųjų radikalizacija. Kadangi intensyviau išnaudojama jūrų sritis, atsiranda naujų pažeidžiamumo veiksnių, nesvarbu, ar tai būtų rizika, susijusi su standartų neatitinkančia laivybos praktika, ar didėjanti jūrų infrastruktūros svarba.

Šios grėsmės yra vienos iš **rimčiausių ir sudėtingiausių bendrų saugumo problemų**. ES ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės turi glaudžiau bendradarbiauti tarpusavyje ir išsiugdyti atsparumą, be kita ko, laikydamosi ES jūrų saugumo strategijos⁴⁶ įpareigojimų.

Paktu bus stengiamasi pasiekti **bendrą supratimą apie regioninio ir tarptautinio saugumo aplinką**, skatinant bendradarbiavimą, be kita ko, tokiose srityse kaip terorizmo ir smurtinio ekstremizmo prevencija ir kova su jais, ES sankcijų apėjimas, jūrų saugumas, ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumas, hibridinės ir kibernetinės grėsmės, FIMI, gynybos pajėgumų stiprinimas, tarpininkavimas siekiant taikos ir konfliktų sprendimas.

Viduržemio jūros regione ES bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) civilinės ir karinės misijos ir operacijos, visų pirma operacija IRINI ir ES integruoto sienų valdymo pagalbos misija Libijoje (*EUBAM Libya*), atlieka itin svarbų vaidmenį skatinant bendradarbiavimą su Libija, stiprinant regioninį stabilumą – įgyvendinant JT ginklų embargą Libijai, kovojant su neteisėta prekyba ir neteisėtu žmonių gabenimu. Už Viduržemio jūros regiono ribų ES remia savo partnerius regione vykdydama kitas BSGP civilines ir karines misijas⁴⁷.

ES ir Viduržemio jūros regiono šalių taikos ir saugumo iniciatyva

Šia iniciatyva bus remiamas koordinuotas požiūris į konkrečias taikos ir saugumo temas, t. y.:

- **bus sukurtas regioninis ES ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių forumas taikos ir saugumo klausimais**. Forumas galėtų tapti neoficialia aplinka skatinti bendrą informuotumą apie padėtį regione, dalytis nuomonėmis ir koordinuoti požiūrius bendro intereso klausimais, pavyzdžiui, dėl saugumo padėties regione ir atitinkamos taikos ir saugumo palaikymo veiklos, įskaitant tarpininkavimą siekiant taikos, taip pat išsiaiškinti galimą paramą partnerių pajėgumams stiprinti;
- **bus skatinami specialūs dialogai ir konsultacijos taikos, saugumo ir gynybos klausimais** su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis;
- **bus išnagrinėtas galimas pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių indėlis į BSGP misijas ir operacijas**, visų pirma sudarant **naujus susitarimus dėl dalyvavimo bendrųjų sąlygų**⁴⁸;
- **bus stiprinami partnerių pajėgumai, be kita ko, pasitelkiant Europos taikos priemonės (ETP) paramos priemones, ir papildomas koordinavimas bei sinergija su Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (NATO) pajėgumų stiprinimo veikla**, atsižvelgiant į ES ir NATO sprendimų priėmimo autonomiškumą;
- **bus vykdomi Europos saugumo ir gynybos koledžo rengiami mokymai**, pavyzdžiui, kintančio klimato aplinkos, taip pat taikos, saugumo ir gynybos srityse;

⁴⁶ [Jūrų saugumo strategija. Europos Komisija.](#)

⁴⁷ Tarp jų yra EUNAVFOR ATALANTA ir EUNAVFOR ASPIDES Raudonojoje jūroje, ES patariamoji misija saugumo sektoriaus reformai Irake remti (*EUAM Iraq*), ES pasienio pagalbos misija Rafah perėjimo punktui (*EUBAM Rafah*) ir ES policijos misija Palestinos teritorijose (EUPOL COPPS).

⁴⁸ Susitarimuose apibrėžiamos ES nepriklausančių šalių dalyvavimo ES krizių valdymo operacijose sąlygos ir tų šalių santykiai su ES vykdančiomis misijomis ir operacijomis.

- **bus plačiau naudojamas atvirųjų šaltinių žvalgybos informacijos rinkinys siekiant nustatyti ir analizuoti į tapatybę orientuotą dezinformacinį FIMI⁴⁹ ir bus didinamas informuotumas apie padėtį, kad būtų galima geriau atsižvelgti į FIMI ypatumus regione;**
- **bus užmegztas dialogas su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis jūrinių kabelių saugumo klausimais, laikantis ES veiksmų plano dėl kabelių saugumo⁵⁰, kuris apima aptikimo, reagavimo ir atkūrimo priemones;**
- **bus aktyviau bendradarbiaujama jūrų saugumui kylančių grėsmių, pavyzdžiui, standartų neatitinkančios laivybos ir rizikingos laivybos praktikos, klausimais, be kita ko, imantis veiksmų Tarptautinėje jūrų organizacijoje;**
- **bus stiprinami mainai ir bendradarbiavimas smurtinio ekstremizmo prevencijos srityje pagal atitinkamas pasaulines iniciatyvas, įskaitant veiksmus per ES radikalizacijos prevencijos žinių centrą;**
- **bus sudarytos palankesnės sąlygos tarpregioniniams ES ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių mainams kibernetiniais ir sveikatos klausimais;**
- **bus stiprinamas bendradarbiavimas su nacionalinės valdžios institucijomis mažinant sankcijų apėjimą ir standartų neatitinkančios laivybos bei rizikingos laivybos praktikos keliamą pavojų jūroms, aplinkai ir konkurencijai.**

III.2. Regionų parengties gerinimas

Norint sukurti saugią bendrą Viduržemio jūros regiono erdvę, reikia **gerinti regiono pasirengimą gaivalinėms ir žmogaus sukeltoms nelaimėms ir pavojams**. Numatoma, kad regione, šylančiame 20 proc. greičiau nei pasaulio vidurkis, klimato kaita padidins dabartinę rizikos panoramą, veiks kaip grėsmę didinantis veiksnys ir sukels dažnesnes ir sunkesnes nelaimės, darančias poveikį tiek aplinkai, tiek socialinėms ir ekonominėms sistemoms, o ypač keliančias grėsmę pakrančių ir salų bendruomenėms.

Gamtos gaisrai, sausras, vandens trūkumas, taip pat potvyniai ir ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai jau daro poveikį dirvožemio būklei ir apsirūpinimo maistu saugumui, o tai yra pagrindiniai politinio stabilumo ir socialinės sanglaudos veiksniai regione. Novatoriškas žemės ūkis atlieka svarbų vaidmenį gerinant pasirengimą gaivalinėms ir žmogaus sukeltoms nelaimėms ir pavojams.

Su sveikata susijusių pavojų rizika rodo, kad itin svarbu stiprinti sveikatos saugumo priemones, kad būtų užtikrintas atsparumas besiformuojančioms grėsmėms. Šiomis aplinkybėmis vienas iš prioritetų tebėra ne tik kurti integruotosios parengties kultūrą, bet ir stiprinti viešųjų ir privačiųjų partnerių gebėjimus ir bendradarbiavimą reaguojant į netikėtus įvykius, taip pat gerinti ekstremalių oro sąlygų, įskaitant potvynius ir sausras, prevenciją ir tobulinti bendrus reagavimo į jas mechanizmus, kaip numatyta neseniai priimtoje ES pasirengimo krizėms strategijoje⁵¹. Laikantis veiksmų visais valdžios lygmenimis ir visos visuomenės įtraukimo požiūrio, veiksminga decentralizacija ir ryšiai su vietos valdžios institucijomis, kartu aktyviai

⁴⁹ [Kaip nustatyti ir analizuoti tapatybę grindžiamą dezinformaciją / FIMI. Praktinis atvirųjų šaltinių tyrimų vykdymo vadovas | EIVT.](#)

⁵⁰ JOIN(2025) 9.

⁵¹ JOIN(2025) 130.

dalyvaujant pilietinės visuomenės organizacijoms, yra labai svarbūs siekiant užtikrinti greitą atsaką, vietos žinių panaudojimą ir bendruomeninio atsparumo didinimą.

Pasirengimas nelaimėms Viduržemio jūros regione

Šia iniciatyva siekiama gerinti regionų parengtį ir stiprinti reagavimo pajėgumus visoje bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje, laikantis visus pavojus apimančio požiūrio. Tai bus įgyvendinta, visų pirma:

- **remiant išankstinio įspėjimo apie visus pavojus sistemas**, grindžiamos esamomis priemonėmis (pvz., „Copernicus“ ekstremaliųjų situacijų valdymo paslauga), **sukūrimą** pagal iniciatyvą „Išankstiniai įspėjimai visiems“ ir Sąjungos civilinės saugos mechanizme numatytus atsparumo nelaimėms didinimo tikslus, susijusius su išankstinių veiksmų strategijomis;
- **remiant pasirengimą užtikrinti apsirūpinimo maistu saugumą**, grindžiamą Europos pasirengimo apsirūpinimo maistu krizėms ir reagavimo į jas mechanizmo modeliu⁵²;
- **stiprinant esamus dvišalius dialogus žemės ūkio politikos klausimais** ir užmezgant naujus dialogus su pietinėmis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis žemės ūkio ir maisto produktų politikos partnerystės klausimais pagal žemės ūkio ir maisto sektoriaus viziją⁵³;
- **stiprinant pasirengimo nelaimėms sinergiją** su ES cheminių, biologinių, radioaktyvių bei branduolinių medžiagų rizikos mažinimo kompetencijos centrų iniciatyva, rengiant mokymus ir imitavimo pratybas, dalijantis geriausia praktika ir didinant informuotumą;
- **plečiant bendradarbiavimą civilinės saugos srityje** – remiantis esamomis regioninėmis iniciatyvomis ir pasinaudojant INTERREG bendradarbiavimo programomis⁵⁴. Kaimyninės regiono šalys taip pat remia **naujas Kipre įsikūrus Europos gaisrų gesinimo centras**⁵⁵;
- **išnagrinėjant galimybes, kurias teikia DI modeliavimas pasirengimo nelaimėms srityje**, visų pirma **stiprinant krizių valdymo ir reagavimo į ekstremaliąsias situacijas pajėgumus** – pagal administracinį susitarimą dėl dirbtinio intelekto visuomenės labui⁵⁶ integruojant DI algoritmus į esamas paslaugas ir kuriant pagalbos įvairių pavojų valdymo sprendimams priimti sistemas.

III.3. Migracijos valdymas

⁵² [Pasaulinio maisto tiekimo ir apsirūpinimo maistu saugumo užtikrinimas. Europos Komisija.](#)

⁵³ COM(2025) 75 final.

⁵⁴ [Pradžia – programa INTERREG Euro-MED.](#)

⁵⁵ Esamos regioninės iniciatyvos, be kita ko, grindžiamos nusistovėjusiu Kipro, Jordanijos ir Egipto bendradarbiavimu gaisrų gesinimo srityje. Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen savo 2025 m. pranešime apie Sąjungos padėtį pasiūlė įsteigti naują Europos gaisrų gesinimo centrą.

⁵⁶ Pavyzdžiui, DI algoritmai galėtų būti integruoti į Europos miškų gaisrų informacijos sistemą ir Pasaulinę gamtos gaisrų informacijos sistemą. [Administracinis susitarimas dėl dirbtinio intelekto visuomenės labui | Europos skaitmeninės ateities formavimas.](#)

Migracija yra pasaulinė realybė. Jos valdymas yra bendra pareiga, kuriai vykdyti reikalingas glaudus bendradarbiavimas ir **visapusiškas, visą maršrutą apimantis ir teisėmis grindžiamas požiūris**, atitinkantis Migracijos ir prieglobsčio pakto išorės aspektą⁵⁷. Tai apima migracijos valdymo stiprinimą, sienų valdymo gerinimą, neteisėto išvykimo prevenciją, pastangų kovoti su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis rėmimą, taip pat teisėtos migracijos ir judumo skatinimą, – visa tai turi būti daroma laikantis tarptautinės teisės ir žmogaus teisių. Minėto požiūrio neatsiejama dalis taip pat yra veiksmingos grąžinimo, readmisijos ir reintegracijos veiklos palengvinimas, taip pat perkėlimo į ES pastangų rėmimas ir sprendimų, kuriais būtų užtikrinta migrantų, pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų apsauga maršrutuose, teikimas. Kadangi vietos valdžios institucijos ir priimančiosios bendruomenės yra šio darbo priešakyje, labai svarbu stiprinti jų gebėjimus šioje srityje, be kita ko, remiant tarptautines organizacijas, pavyzdžiui, UNHCR ir TMO.

⁵⁷ COM(2024) 251.

Visą maršrutą apimančio požiūrio į migracijos valdymą įgyvendinimas

Šia iniciatyva bus remiamas bendras požiūris į migracijos maršrutus, vedančius į Viduržemio jūrą ir per ją. Iniciatyva taip pat sustiprins ir papildys dvišalį bendradarbiavimą migracijos srityje, t. y.:

- **bus stiprinami gebėjimai tinkamai valdyti migraciją ir geriau reaguoti į padarinius ir iššūkius vietos bendruomenėms.** Glaudžiau bendradarbiaujant su atitinkamais subjektais padidės pajėgumai užkirsti kelią migracijos krizėms ir į jas reaguoti, nes bus sukurtos išankstinio įspėjimo sistemos, rizikos stebėsenos priemonės ir įvairių suinteresuotųjų subjektų bendri nenumatytų atvejų planai;
- **bus labiau skatinamas orus savanoriškas** migrantų iš pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių **grįžimas ir reintegracija** į jų kilmės šalis;
- **bus stiprinamas bendradarbiavimas, susijęs su veiksmingu neteisėtai ES esančių asmenų grąžinimu ir readmisija;**
- bus stiprinamas bendradarbiavimas neteisėtos migracijos prevencijos, kovos su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis srityse pasitelkiant **operatyvines partnerystes** ir atitinkamus projektus, be kita ko, **Pasaulinio aljanso** veiksmams⁵⁸;
- **bus organizuojamos regioninės informuotumo apie trumpalaikių vizų išdavimo procedūras didinimo kampanijos**, siekiant sumažinti kliūtis ir palengvinti vizų išdavimą, dalyvaujant ES valstybėms narėms, išduodančioms visas atitinkamose pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse partnerėse;
- **bus platesniu mastu steigiamos specialistų pritraukimo partnerystės⁵⁹ ir bus sukurtas ES specialistų rezervas**, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos ES darbdavių ir darbo ieškančių asmenų iš šalių partnerių ryšiams, be kita ko, supaprastinant vizų išdavimo studentams, kvalifikuotiems darbuotojams, mokslo tyrimų darbuotojams ir akademiniam personalui tvarką;
- **bus didinama** pažeidžiamų migrantų, prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių **apsaugos erdvė** pietinėje Viduržemio jūros regiono dalyje laikantis tarptautinių įsipareigojimų, visų pirma įgyvendinant **naują regioninį apsaugos projektą pietinėms Viduržemio jūros regiono šalims**, kuriuo bus skatinama keistis gerąja praktika konkrečiais apsaugos klausimais;
- **bus remiamos savanoriškos valstybių narių pastangos perkėlimo į ES ir humanitarinio priėmimo srityse.**

III.4. Teisėsauga, teisminis bendradarbiavimas ir sienų saugumas

Veiksmingas, teisėmis grindžiamas ir integruotas Viduržemio jūros regiono bendradarbiavimas sienų valdymo ir paieškos bei gelbėjimo **srityse** yra itin svarbus siekiant sienas paversti saugesnėmis teritorijomis ir vartais žmonių gerovei ir saugumui įtvirtinti.

Per **Pasaulinį kovos su neteisėtu migrantų gabenimu aljansą** vykdoma veikla siekiama intensyvesnio bendradarbiavimo ir dalijimosi informacija. Taip ketinama užtikrinti suderintą

⁵⁸ [Raginimas imtis veiksmų dėl Pasaulinio kovos su neteisėtu migrantų gabenimu aljanso.](#)

⁵⁹ Jau pradėta vykdyti Egipte, Maroke ir Tunise.

požiūrį į sienų ir jūrų stebėjimą, taip pat patikrinimus sienos perėjimo punktuose ir muitinio tikrinimo metu. Šis intensyvesnis bendradarbiavimas ir dalijimasis žvalgybos informacija taip pat sustiprins teisėsaugos subjektų veiksmų koordinavimą pasienyje, kad būtų sustiprinta kova su nusikaltėlių tinklais, susijusiais su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis, ir būtų užkirstas kelias asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui, judėjimui.

ES ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės glaudžiai bendradarbiauja, kad pagerintų partnerių gebėjimus veiksmingai valdyti sienas. Kadangi grėsmės saugumui, kurias dar labiau didina sparčiai plėtojamos technologijos, tampa vis labiau tarpvalstybinės ir pasaulinės, reikia tvirtesnio ir veiksmingesnio bendradarbiavimo. Šia iniciatyva siekiama sužlugdyti neteisėtą veiklą ir su ja kovoti, užtikrinant saugią aplinką ir asmenų bei prekių apsaugą bendroje Viduržemio jūros regiono erdvėje.

Saugios sienos

Šia iniciatyva bus nustatytas **bendras požiūris į integruotą sienų valdymą ir saugumą**, t. y.:

- **bus stiprinami instituciniai ir operatyviniai sienų valdymo pajėgumai**, kartu užtikrinant atitiktį žmogaus teisių standartams, teikiant tikslinę techninę pagalbą ir kuriant sinergiją su esamomis programomis. Ši pagalba apims paramą pajėgumų stiprinimo veiklai ir bendradarbiavimu grindžiamų standartinių veiklos procedūrų kūrimui;
- remiantis pirmiau minėtais veiksmais ir mainais, **bus atrenkami įgyvendintini mažos ir vidutinės apimties bandomieji projektai**, kurie galėtų tapti ilgesnės trukmės projektais;
- **bus suderinti standartai ir paspartintas muitinis įforminimas** pasitelkiant skaitmenizaciją, kad būtų sumažintos spūstys ir sutrumpintas vežimo laikas;
- **bus didinamas informuotumas ir dalijamasi žiniomis**, pavyzdžiui, pasitelkiant ES bendrą keitimosi informacija aplinką jūrų srityje, pradedant pažintiniais vizitais ir sienų valdymo institucijų keitimusi vidutinio ir aukšto lygio vadovais;
- **bus skatinamas Viduržemio jūros regiono sienų ir pakrančių apsaugos tarnybų bendradarbiavimas**, siekiant stiprinti pajėgumus ir įgūdžius sprendžiant jūrų problemas, – bus optimizuojamas Viduržemio jūros pakrantės apsaugos tarnybų forumo ir kitų ES ir pietinių kaimyninių šalių bendradarbiavimo mechanizmų ir forumų naudojimas;
- **bus remiamos derybos dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių sienų valdymo institucijų darbo tvarkos ir šios tvarkos įgyvendinimas.**

Nusikalstamumas nepaiso sienų. Labai svarbu užtikrinti kolektyvinį ir koordinuotą atsaką kovojant su korupcija, tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu. Siekiant užtikrinti tinkamus tyrimus ir veiksmingą baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, itin svarbus glaudesnis teismų ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas. Tokiam bendradarbiavimui reikalinga tvirta asmens duomenų apsaugos sistema, procesinės teisės ir visapusiškos baudžiamosios teisenos sistemos. Jau imtasi įvairių veiksmų policijos ir teisingumo srities bendradarbiavimui regione remti. Vis dėlto mažinti atotrūkį tarp pajėgumų

stiprinimo, bendradarbiavimo ir apčiuopiamų veiklos rezultatų tebėra didelis iššūkis, kuriam įveikti reikia tolesnės tikslų konvergencijos. Siekiant išspręsti šią problemą, labai svarbu, kad ES ir mūsų pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės glaudžiau bendradarbiautų ir keistųsi informacija, ekspertinėmis žiniomis ir išankstiniais įspėjimais ir tuomet būtų sustiprintas pasirengimas narkotikų pramonės tendencijoms ir būtų sustiprintas operatyvinis bendradarbiavimas kovos su prekyba žmonėmis klausimais su Jūrų analizės ir operacijų centru kovai su prekyba narkotikais.

MED-OP: teisminis ir teisėsaugos bendradarbiavimas

Šia iniciatyva bus siekiama stiprinti mūsų kolektyvinį atsaką kovojant su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu bei terorizmu – bus stiprinamas teisėsaugos ir teismų bendradarbiavimas. Iniciatyva skatins standartų konvergenciją visame regione, kad būtų sudarytos sąlygos operatyviam bendradarbiavimui ir būtų numatytos griežtesnės piliečių ir jų teisių apsaugos priemonės. Tai bus įgyvendinta, visų pirma:

- **užmezgant regioninį dialogą vidaus saugumo klausimais**, kuris būtų reguliariai rengiamas tarp vyresniųjų saugumo politikos pareigūnų iš bendros Viduržemio jūros regiono erdvės, remiantis ES Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatinio komiteto pavyzdžiu. Darbas per regioninį dialogą turėtų padėti priimti operatyvinio bendradarbiavimo bendro intereso srityse veiksmų planą, kuris bus periodiškai atnaujinamas;
- **vadovaujant bendradarbiavimo pastangoms** kovoti su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu bei terorizmu, be kita ko, padedant ES valstybėms narėms ir ES agentūroms, t. y.:
 - skatinant teisingumo ir duomenų apsaugos tikslų ir pagrindinių reformų konvergenciją, be kita ko, teikiant specialią techninę pagalbą;
 - šalinant svarbiausias operatyvinio mokymo spragas;
 - rengiant reguliarius ekspertų dialogus;
 - rengiant pažintinius vizitus ir trumpalaikėms misijoms siunčiant nacionalinius ekspertus;
 - naudojantis specialia technine pagalba;
- **remiant derybas dėl tarptautinių susitarimų ir darbo tvarkos susitarimų**, be kita ko, su Europolu, CEPOL, Eurojustu ir Europos prokuratūra, **ir jų įgyvendinimą.**

3. ĮGYVENDINIMAS IR STEBĖSENA

Pakto įgyvendinimas ir stebėseną bus prižiūrimi taikant dviejų lygmenų – ES lygmens ir Europos ir Viduržemio jūros regiono lygmens – struktūrą.

ES lygmeniu Komisijos tarnybos ir Europos išorės veiksmų tarnyba užtikrins Pakto įgyvendinimo koordinavimą ir techninę priežiūrą. Kiekvieną pusmetį **Užsienio reikalų taryboje (FAC taryboje)**, remiantis Komisijos ir vyriausiojo įgaliojimo pateikta atnaujinta įgyvendinimo informacija, vyks diskusijos dėl Pakto įgyvendinimo. Šios diskusijos sudarys sąlygas pasirengti **metiniam ES ir pietinių kaimyninių šalių ministrų susitikimui.**

Europos Parlamentas bus reguliariai informuojamas per atitinkamus jo komitetus ir tarpparlamentines delegacijas. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Regionų komitetas taip pat bus nuolat informuojami. Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių vietos ir regionų valdžios institucijų asamblėja bus vienas iš pagrindinių institucinių kanalų regionų ir vietos lygmens indėliui.

Europos ir Viduržemio jūros regiono lygmeniu du kartus per metus bus sušaukta **jungtinė vyresniųjų pareigūnų lygmens grupė**, kurios užduotis bus stebėti Pakto įgyvendinimą pagal specialų **veiksmų planą**. Grupę sudarys Europos Sąjungos ir pietinių Viduržemio jūros regiono šalių partnerių atstovai. Grupė taip pat padės pasirengti **metiniam ES ir pietinių kaimyninių šalių ministrų susitikimui**. Prireikus dalyvauti grupės diskusijose galėtų būti kviečiami kiti subjektai, pavyzdžiui, nacionalinės finansų įstaigos ir TFI, pilietinės visuomenės atstovai ir kitų šalių bei tarptautinių organizacijų atstovai.

Pagal Paktą siūlomos iniciatyvos bus perkeltos į **specialų veiksmų planą**, kuriame bus nurodytos kiekvienoje iniciatyvoje dalyvaujančios šalys ir suinteresuotieji subjektai. Veiksmų plano įgyvendinimas bus vertinamas bendrai. Tai bus kintantis dokumentas ir ilgainiui bus įtrauktos naujos iniciatyvos.

Pradinį veiksmų planą 2026 m. pirmąją ketvirtį Komisijos tarnybos ir Europos išorės veiksmų tarnyba pristatys jungtinėje vyresniųjų pareigūnų lygmens grupėje ir jis bus nuolat bendrai atnaujinamas ir peržiūrimas.

Viduržemio jūros sąjunga turi regioninių tinklų kūrimo ir svarbių pavyzdinių projektų vykdymo patirties. Turėdama telkiamąją galią VJS remis jungtinės grupės posėdžius ir bus Pakto įgyvendinimo partnerė⁶⁰, be kita ko, per ministrų susitikimus.

Viduržemio jūros regiono jaunimo parlamentinė asamblėja teiks svarbias Pakto iniciatyvų įgyvendinimo ir plėtojimo konsultacijas. Be to, **bus rengiami reguliarūs dialogai su pilietinės visuomenės organizacijomis**, įskaitant akademinę bendruomenę, mokslo tyrimų darbuotojus, socialinius, kultūrinius ir ekonominius subjektus, taip pat su verslo bendruomene.

4. IŠVADA

Siūloma, kad ES ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys Paktą politiškai patvirtintų 2025 m. lapkričio mėn., minint 30-ąsias Barselonos proceso metines.

Vadovaudamiesi Paktu, formuosime bendrą ateitį partnerystės ir bendros atsakomybės dvasia, kurdami **labiau integruotą, atsparesnę ir saugesnę bendrą Viduržemio jūros regiono erdvę**.

⁶⁰ VJS yra įgijusi ekspertinių žinių konkrečiose srityse, pavyzdžiui, švietimo, užimtumo ir ekonominės plėtros, vandens, aplinkos ir mėlynosios ekonomikos; krizių valdymo ir civilinės saugos.